

ALSÓ-LENDVAI HIRADÓ

Előfizetési ára: Égész évre . . . . . 8 kor Fél évre . . . . . 4 * Negyed évre . . . . . 2 * Egyes szám ára 20 fillér.	Feloldó szerkesztő, lapfeljárom és kiadó: BALKÁNYI ERNŐ. MESJELNIK MINDEN VASÁRNAP.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: F O U Z S T A Hirdetések díjszabás szerint. Kérátok nem adnak vissza.

Kereskedelmünk veszedelme.

Akárhogy velekedik is valaki a mai kormányzatról és anak szelleméről, azt el nem vivhatja, hogy gazdasági bajunk orvoslásával sohasem foglalkoztak annyit, mint most. Igaz, hogy soha sem volt erre nagyobb szükség, mint manapság, amikor a nagy nincsellenség miatt már egymás ellen törnek az ország gazdasági tényezői.

A legújabb üdvös alkotás a megrendelések gyűjtéséről szóló törvény, mely „végeztörvény” név alatt lett népszerűvé. A vidéki kereskedők helyzetén határozottan könnyíteni fog ez a reform, mely elülti, a nagytőkével dolgozó kereskedőt és gyároszt álló, hogy újjá építse ügyökét révén mindentit az országban valóságos boltot nyisson, áruit detailban juttassa el a fogyasztó közönséghez s így a helyi kereskedő szájából vegye ki a kanyert. Viszont a publikum is megmenekül a végezők alkalmatlankodásaitól, s emellett jobb árukat fog kapni. Mert az ilyen ügynökök által eszközölt megrendelések alkalmával gyakran tapasztalata a vévő, hogy becsaptak, mert rosszabb árut küldtek neki, mint amiónt rendelt. Most odahaza fog vásárolni a városbeli boltban, látja, hogy mit vesz annál is

inkább, mert a kereskedő személyisége nagyobb bizonyíték az áru jóságra nevé, mint az ügynök.

Legégetőbb szükségét érezte a végeztörvénynek a nép, melyet a gazdasági gégyarak ügynökei valóságos elárasztottak. Ez ügynökök között nagyon sok lőkötvő volt, akik kötelezetten, váltóval és egyéb veszedelmes irással halozták be az irás és törvény-tudatlan parasztot. Most ennek vége.

Utazó ügynök ezental csak a szakmájában dolgozó kereskedőket, vagy iparosokat kereheseti föl, fogyasztóval üzletel kötnis nem szabad. Egyetlen hitárnya az új törvénynek az, hogy néhány száz existenciát tesz tönkre: a detail ügynököket. Nos valaszasan meg munkát. Amugyis nagy nyomorságban tengedtek életükkel, hisz a legtöbbet ez vilte rá a tisztességtelen üzelmekre. Ezer és ezer kereskedő és a fogyasztók ezrei állnak velük szemben, akiknek hasznára van az új törvény.

Mig egyfelől ekként igyekeznek az intéző körök a kereskedőt támogatni, addig másfelől ugyancsak ártani kezdenek neki az által, hogy szabad teret engednek a felekezeti jelszavakkal dolgozó fogyasztási szövetkezeteknek. Bizony olybá tűnik fel, mintha az uralkodó rendszer-hanem is tápolja-de jóakorra nemábanomsággal turné a gombanódra

szaporodó felekezeti fogyasztási szövetkezetek rombolását.

Jól értsenek meg: nem a hitelszövetkezetekről, nem a gazdasági gépeket és sok más közönséget tárgyalt képező eszközök beszerzésére alakult szövetkezetekről, sem egyes iparágak szakszövetkezeleiről szólnak. Ezek minden tekintetben elismerésre méltóak. Hanem egyes egyedül a fogyasztási szövetkezetekről és ezek között is csak azokról szólnak, melyek pártpolitikai tendenciákat tartanak a szem előtt és vidéki, falusi és városi kereskedő existenciájára ellen törnek.

Haszlatlan hozzák a legkittinőbb törvényeket a kereskedők érdekében, ha ország-szerzte boltokat nyitannak, melyekben a pap meg a tanító árul. A papnak, a tanítónak, a falu legtekintélyesebb embereinek bizonyára könnyebben sikerül bevételt csalogtatni a boltba, mint az egyszerű boltosnak, amnál is inkább, mert hisz a fogyasztási szövetkezetek élén álló pártberek felekezeti, politikai és egyéb a kereskedelem körébe nem tartozó jelszavakkal ösztözik a népet arra, hogy a szövetkezet boltjában vásároljon.

Hogy moráli szempontból mennyire elítélendő ez az aktó, azt nem szükséges fejtegetniük. De hogy praktikus közgazdasági szempontból milyen helytelen, az is nyilván-

TÁRCZA.

Fráter Erzsébet.

— Az „Alsó-Lendvai Híradó” eredeti tárczája. —

Fenn Nógrádmegyében, a Madáchok ősi fészében sokat beszéltek az ötvenes években Fráter Erzsébről, Madách Imre nejeéről. Az alsó-zstrepolva kastélyból „szőnyögi” legendák keltek szármára. A némes magyar udvarház tisztá világát elsötétítette egy könnyelmű asszony, aki elfeledkezett arról, hogy ura jó hazafi voltáért szenvedt börtönét, tehát kétszeresen megadással illik elviesnie rendg. Madách egy hónap megünneltek által vendégfogadó szállást a maga házában. Több sem kellett a Bach embereinek. Éjnek idején zavarják fel nyugalmából a költőt és börtönbe hurcolják, hogy két esztendő egye a rabsg keserű kenyerét. Hiába vetik latba minden befolyásukat Madáchék előlélo ösmerőse: hiába az edes anya minden áldozata, Madách Imrénnek lakolnia kellett büneért, melynél nagyobbat ez időben elkövetni nem lehetett és mit tesz Fráter Erzsébet?

A helyett hogy türessel, megadással viselné sorát, hamarosan megfelelkezik hitves és anyai kötelességeiről. Pedig micsoda mintakép lebegett előtte Majthényi Zsófiában a költő edes anyjában! Az özevgy régóta elte egyedül való, szomorú napjait. Még javorkorában volt és szép asszony híresen, mikor ferje meghalt. Három gyermek nevelésének és egy nagy gazdaság vezetésének gondja szakadt rá.

A gyermekek közül a legidősebb Imre. Őt elküldi az anya Pestre, Geszécsél. Pállal egyetemben előlélo uri nevelésben részesíteti, úgy, a fiatal Madách kora legelőkelőbb ifjával Lengy Menyhértel, a két Andrásy fiával Gyulával a későbbi miniszterelnökkel és Manóval, Beczky Ödönnel és másokkal köthet barátságot.

Itt forr ki a fiatal Madách egyénisége. Milyen szálfinom kedélyvilága van, hogy minden aki és ami őt körül veszi, lelkiéletében nyomot hagy. A barátok, az ifjokori szerelmek a családások és örököm, a boldogság és a szenvedés. Meg magas sines tisztában maga-magával. Hivatása „rendeltetés van e a körben, melybe sorát állította.”

Dramát ír, verseket ad ki, majd más irányban keresi becsaványa kielégítést.

A milyen áhíhatatlan itt, olyan a szerelmében is. Mert Fráter Erzsé távolról sem volt az egyetlen, aki a fiatal Madách szívét langra lobhentotta. De az utolsó! Etelka, Amália, Ida mind mélyebb nyomot szántanak szívében és fiatalkori költészetében, amikor Fráter Erzsé anyja leköli, érzékeit legyőző szívtörőre, fölszabadul, hogy szíve szágít sem érte meg.

Tíz, esztendő következik. azután, a legboldogabb vagy talán egyetlen boldog korszak a költő életében. Mert úgy tetszik, semmi becsaványa sem teljedett elő mértékben, mint óhajtotta: a közpályára lép: meggyéjében lesz szószólója a küzdelmeknek, melyek a negyvenes évek nemzeti érzését izgatták.

De esakhanar ott hagyja a küzdőt eret, melyre helyesen léptek ki a szo és műveltség olyan hatalmas gyévezetelével, mint a fiatal Madách, aki kedvetlenülette is, nem tudjuk Dramát ír, akadémiai babérra válik; művét figyelemre sem méltatják. A hazas élét nyugalmasan vég boldogságot ígér.

Balkányi Ernő könyvkötészete Alsó-Lendva.

Elvállal és készít

mindennemű könyvkötő-munkát

A FÜZÉSTŐL A LEGFINOMABB DISZKÖZÉSIG;

elvállalok továbbá képek, fotográfiák, tervek, rajzok és térképek cachirozását, úgy minden e szakba vágó munkát.

való. Ahol ilyen fogyasztási szövetezet van, annak első és maradóbb következménye az, hogy egészletlen konkurencia fejlődik ki abban a faluban vagy városban. Mert a régi kereskedő, boltos, szatócs csak nem hagyja magát. Egyásra leltizának olcsóság és hitványjás dolgában. S ezt aztán megcsinálja mind a kettő. Esetleg a kereskedő, akinek kevesebb anyagi és erkölcsi támogatás áll rendelkezésre, főnkre megy.

Felvezeték szempontok az irányadók e szatócs fogyasztási szövetezeket megalkotásában. Csofolatos, hogy nem látják be azok az urak, hogy ilyképpen epepességgel nem szolgálják a felekezeli ezéit. Ők ugyanis megakrják bényitani a falusi szatócsot, daczára annak, hogy nem minden falusi szatócs zsidó. Mar pedig úgy a zsidó és nem zsidó szatócs, mint a fogyasztási szövetezek köntyelen az árut ugyan-egy forrásból, a gyarostól vagy kereskedőtől beszerezni, mert más források nem álnak rendelkezésre. A gyarósok, nagykereskedők túlnyomó része zsidó. Mi követhetik ebből? Az, hogy a felekezeti fogyasztási szövetezeket miug egyfelől a kis zsidót agnyutik, másfelől a nagy-zsidókat tolják a szekerét.

Ha gátat nem vetnek ennek a szövetezeki túlnyomásnak, megfogja látni az ország, micsoda nagy baj származik belőle. Mert ha akadálytalanul fejlődhetnek a felekezeti fogyasztási szövetezek, az bizonyosan nem fog megállapodni a sónál, cukornál és petroliumnál, hanem mind szélesebb alapokra fekteti vállalkozását és árutit fog mindenféle elképzelhető kereskedelmi és ipari közüskösgeltyi czikkéket. Szóval konkurencziát fog csinálni az egész hazai kereskedelem minden üzletelmének és iparosnak a szatócsotól, szürszábtól a diszmisszív és esközérszig. Ime, ilyen hatalmas perspektíva nyílik meg a jelenlegi helyzet alapján a felekezeti fogyasztási szövetezeket előtt. Az ország megfordítnék nagyobbik fele keresztény, de

ezek megfontására csak éppen úgy törnek e sötétség küfárai, mint am azok ellen. Így akkrják a felekezeti fogyasztási szövetezeket, illetve az előköt álló jezsuiták zsebbreviáit az országot.

Íme fölirtattuk a veszedelmét. Itt van már! Mit használ ez ellen a jámbor vigézetörvény.

A zala-egyszergei tanítóí já-ráskör öszi közgyűlése.

A Zalamegyei Általános Tanítótestület zala-egyszergei járásköré öszi közgyűlést Csizsar József járásköri elnök elnöklete alatt Zala-Egyszergeen f. hó 7-én tartotta az elemi iskola ügyi tantermben.

A közgyűlést megelőzőleg Makara Maria elemi iskolai tanító közgyakorlati előadást tartott a líl-ik osztályban növendékeivel az olvasmány tárgyalásáról.

A Glázer Gyula előktele alatt Baján Ferencz Martinesovics Ferencz, Nemeth Mihály és Pallangy Anna tagokból kikötött szűkebbkörű biráló bizottság az előadást sikerültnek és kifogástalanul nyilvánította. A közgyűlés a biráló bizottság véleményét magába vette s a sikerült gyakorlati előadást jegyzőkönyvileg fejezte ki elismeréssel.

Ezután elők megnyitja a közgyűlést; szól megnyitói beszédében a hazafias és vallásos nevelés fontos-ságát s az ily irányú működést ajánlja a kör tagjainak figyelembe.

Az előzesséssel fogadott elők megnyitja után a közgyűlés jegyzőkönyvnek a hitelteljesével Kovács István és Baján Ferencz tagokat bízták meg.

Ezután elők tette meg jelentését a választmány működéséről, amelyet a tavaszi közgyűlés óta kifejtett.

A közgyűlés az elők jelentést tudomásul vette s a választmány részéről kijelölt haron telt közűl 10 koronával jutalmazandó pályafutó a következő telt kidolgozatát tette ki: „A földrajz módszeres tanítása az elemi iskola líl-ik osztályán”

édes anyját kerí legyen mellette, tapasztalásaival segítse, tanácsaival támogassa. Am Fráter Erzsély ügyltszék ugyan rossz gúdaaszonyu. Solse cveg nek a pénz, melyet kap, Madachhoz írt leveleiben egyre panaszkodik. De leginkább kikel anyósja ellen, aki nem tud sehogy megkötökni monyvel ő, aki övezgyé voltálind mindig megindult derokasan állani az élet kízhelmeivel, önállóságot, türelmet kívánt menyétől is.

De Fráter Erzsély a dolog könnyebbik végét fogta.

Növendék előköt, hogy amíg a maradó csak hamar vizsgáztatol keressék, a ki bus özgyéi maganyának szomorúságot feleldesse. Megis találta egy környékbeli jomodu földesúrban, aki gazdál is volt, fiatal is, esmos is, A fama azt beszélte, hogy ez a földesúr nem is az egyetlen vizsgáztoló emberre.

Az édes anya vérző szívvel látta fia családi tizhelyének bomlását, megszártak minden összekötöttét menyével, hallani sem akart többé az emberéről.

Az egész felső vidék beszél már Fráter Erzsély botránysról viselőkekedés s nikor egy losonczai mutálságban megjelenik, rövidesen kitánczolgák a terebálból.

A botránny illetőn nyilvánosságra kerülése betetőzi a Fráter Erzsélyt kering-tó híreket. A költő pedig bírótana szomorú magyabán almodik az ő szabadságára brónérol, azt dult észleke újra felelősen, feleségre gúszos martiroságának tárgyalásáról.

Milyen volt az öbredés? Nagyzerien feldeleg tea az Embler Tragediájában.

Glázer Gyula zala-szent-eróthi állami elemi iskolai igazgató olvasta fel értekezést a nevelésről; szólt első sorban ennek fontosságáról, a nevelőben szükséges tulajdonságokról, amelyeket követezőleg csoportosított; a gyermek szeretete a növendéket viszonzeretetenek kinyerése, olado hárgo agyál kell a kötelezettségeket teljesíteni, bírtokban kell lennie a legjobb tanítási módszernek, töreküdni kell a gyermekek lelkületét kiismerni, ne hagyja magát a tanító indultól elragadtatni. A szakavatott dolgozótól a közgyűlés elismeréssel fejezte ki.

Kaszli Antal pászonzabati állami elemi iskolai tanító „A tanító mint nevelő” címmel tanulmányra felolvasást tartott, amelyben szepen domborította ki azt a társadalmi állást, amely fahelyeken a tanítóra, mint nevelőre, vár s vázolja, mikép feltehet meg a tanító ennek a magas tás hivatásnak, hogy munkássága aldozható legyen közöserre. A gondall egybeállított felolvasást a közgyűlés köszönettel nyilvánította.

Horváth János zala-egyszergei állami elemi iskolai tanító az „Egyszerület élet”-ről írt felolvasásában határos színekkel festette a tanításra nevezé az egyszerű élet fontosságát, előnyeit s laudította a tagokat a tömörítésre és munkásságra. A felolvasás felolvasás a közgyűlés köztehesével találkozott.

Ezután Petefy József zala-egyszergei áll. gazdálsgyi szaktantó növendékeivel gyakorlati előadást tartott, amelyeken során gyakorlatilag bemutatta a szatócsoltas tereu telt haladást. A tarmaság előadást a közgyűlés jegyzőkönyvileg fejezte ki köszönettel.

HIREK.

— Esküvő. Kosselhegyi Mathényi Sándor ny. huszárhadnagy nov. 10-én tartotta esküvőjét bizonyos és veikei Skudács Mariával Zala-Szent-Mihályon.

— Bizottsági tagok választása. A f. hó 6-án megjelölt választásukon az alsó-dombori választó kerületbe Hangi Géza zala-egyszergei, a bakbáti Ruzsics Kálmán dr. zala-egyszergei és Horod Ferencz sófőri, a csesztölyegi Marton Pál egyszergei, a beléndihez Kollár Péter, az ukácsa Gázer József hozották, a jelenlegi Mezőgyék Jenő leteleni és a karmacsida Joo Miklós karmusi lakosok törvényhatóság bizottsági tagokká választották.

— Vörösmarty születésének százados évfordulóját az egész nemzet megemlék, mindenütt folyók az előke-zületek a magyar költő király emlenek melet megemlégesére. Hat Also-Lendván is lesz 2!

— Szineszet Csakörtány. Fekete Miklós fimek lakos szingtagozó vezette által amló szingtagulat f. hó 12-én közölközött 30 szindfőlköt fog tartani a Zala-Szálto nagy-terebálból.

— Meredőes arzenikummal. F. hó 4-én Kutnyak N. Trigoz lakos — azon úrnyit által, hogy erős górcsót megszintesse, — fiat a kereskedése külte pálinkáert. A fin a pálinkát meghozta átadta apjának, ki meg aznap a pálinkába arzenikumot jövert és megitta. A merengők oly hatása volt, hogy Kutnyak rövid, de kínos szenvedés után meghalt. Hogy mi vitte az apát e lépésre, meg ismeretlen.

— A közigazgatás egyszerűsítése érdekében. Általánosság vált az a mozgalom, a mely a közigazgatási érintkezés egyszerűsítésére és az ügykező reformálására irányult. A zala-egyszergei járási közgyűlés egyelőrenek tagjai is mozgalom indították az irányban. Október 24-án tartott gyűlésükön törzsjelölték elő a kidolgozott tervezeteket. Harvón adták be jó átdogoltól és szepű kidolgozót munkát. Egyet az elők, Molnár István, a más-éktől pedig Kuyper Marton és Ujházi Béla két egyetű, fiatal közgyező. A gyűlés elfogadta mind harvón javaslátot azzal, hogy az elők, Molnár István javaslata mellett, a mely egész terjedelmében elfogadották, alkalmazásukra meg a két másik telt sikerült javaslata is; illetve a három

Ott hagyja régi ideáljait, és szívvel lélekkel veszi magára a forj és később az apja költőességét. Fráter Erzsély lenye, bármily igazságtelen is fásók, kitánuhatlan.

Mellett a költő feleségéve lesz, nagyon rövid volt köztük az ismeretség. Mathényi Zsófia, a kit feltételeztem öszi a Madach család parján szentelyet, nem igen szívesen látja a házasságot, Mintha balsejtelmek kelének már akkor melyen éző anyját szívesen be állna, látón a gyász árnyékát, hogy mind a két félre legyen megindul hangulát.

Valsóság idyll az a tiz esztendő, melyben Fráter Erzsély megaranyozza a költő életét. Lírának sötét hangulattal verőny váltja föl, kedélyes komor zárkózottsággal a meglegedés derjéiben östik föl. Gyermekien boldogban pliben meg tekintette és növekedő anyját földében nagy tervek fogozának meg ugyan családját, jövendő működését illetőleg Csofolatos, hogy Mathényi Zsófia meg mindig bizonyos idegenkedéssel tekintí menyét.

Megkötül már a gondolatnál, hogy tén ő családott Fráter Erzsélyben, de lelke melyen ott maradt a kétsége. Nem tudta sehogy kiirtani, Madachné sem nagyon ragzkodók hozzá. Erzeke női szívével éreznie kellett, hogy az a fia felesége, unokái anyjának szol. Milyen igazna volt az anyának! A kétségek csakhamar igazra válták.

Alig hogy Madachot kiragadták otthonából, Fráter Erzsély igazolja azokat. A fogoly férj szedetelt, gyöngésséggel telt leveleket írt börtönéből nejének. Gondoskodók mindennél, hogy ne érezze lyzete szomorú voltát; ellátja lóven anyagokkal.

